

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת : חברת הכנסת נעמה לזימי

4181/25/פ

הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון – המונח יתום), התשפ"ד–

2024

1. תיקון סעיף 1 בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י–1950¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1 –
- (1) בהגדרה "בן משפחה", בפסקה (ב), במקום "להלן – יתום" יבוא "להלן – יילדו של הנספה" או "ילד", לפי העניין);
- (2) אחרי ההגדרה "בן משפחה" יבוא:
- "יתום" – ילד שהנספה הותיר אחריו, ובכלל זה ילדו החורג או המאומץ, יהא גילו אשר יהא";
- (3) בהגדרה "היום הקובע", במקום "יתום" יבוא "ילדו של הנספה" ובמקום "היתום האחרון" יבוא "האחרון מבין ילדי הנספה".
2. תיקון סעיף 7 בסעיף 7 לחוק העיקרי, במקום "יתום" יבוא "ילדו של הנספה".
3. תיקון סעיף 8 בסעיף 8 לחוק העיקרי –
- (1) בכותרת השוליים, במקום "יתומים" יבוא "ילדים";
- (2) בסעיף קטן (ב), במקום "יתום אחד" יבוא "ילד אחד של הנספה";
- (3) בסעיף קטן (ג), במקום "יתומים" יבוא "ילדים של הנספה" ובמקום "יתום" יבוא "ילד של הנספה";
- (4) בסעיף קטן (ד), במקום "יתומי" יבוא "ילדיו של" ובמקום "יתומים" יבוא "ילדים של הנספה".
4. תיקון סעיף 8 בסעיף 8 לחוק העיקרי, במקום "וליתום" יבוא "ולילדו של הנספה".
5. תיקון סעיף 9 בסעיף 9 לחוק העיקרי –

¹ ס"ח התש"י, עמ' 152.

- (1) בכותרת השוליים, במקום "יתומים" יבוא "ילדים";
- (2) בסעיף קטן (א), במקום "יתום של נספה" יבוא "ילדו של נספה" ובמקום "היה יתום" יבוא "היה ילדו של הנספה";
- (3) בסעיף קטן (ב), במקום "יתום" יבוא "ילד של הנספה";
- (4) בסעיף קטן (ג), במקום "יתום" יבוא "ילדו של נספה" ובמקום "היתום" יבוא "ילדו של הנספה";
- (5) בסעיף קטן (ד), במקום "היתום או" יבוא "ילדו של הנספה או לנציגו" ובמקום "ליתום" יבוא "לילדו של הנספה";
- (6) בסעיף קטן (ה), במקום "יתום" יבוא "ילד של הנספה" ובמקום "ליתום" יבוא "לילדו של הנספה".

תיקון סעיף 9 בסעיף 9 לחוק העיקרי – 6.

- (1) בכותרת השוליים, במקום "יתומים" יבוא "ילדים של נספה שהתייתמו";
- (2) בסעיף קטן (א), במקום "יתום משני הוריו, שלפחות אחד מהם נספה" יבוא "ילדו של נספה שהוא יתום גם מהורה האחר";
- (3) בסעיף קטן (ב) –
- (א) ברישה, במקום "יתום משני הוריו" יבוא "ילדו של נספה";
- (ב) בפסקה (1), במקום "יתום ששני יבוא "שני";
- (ג) בפסקה (2), במקום "יתום שאחד" יבוא "אחד".

תיקון סעיף 13א בסעיף 13א לחוק העיקרי – 7.

- (1) בפסקה (1), במקום "ליתום" יבוא "לילדו";
- (2) בסיפה, בהגדרה "חלק אישי בתגמולים", בפסקה (1), במקום "שיתומי הנספה" יבוא "שילדיו של הנספה".

תיקון סעיף 13ב בסעיף 13ב לחוק העיקרי – 8.

- (1) בכותרת השוליים, במקום "יתומים" יבוא "ילדים";
- (2) ברישה, במקום "יתומים" יבוא "ילדים" ובמקום "היתומים" יבוא "הילדים";
- (3) בפסקה (1), במקום "יתום אחד" יבוא "ילד אחד של הנספה";

- (4) בפסקה (2), במקום "יתומים" יבוא "ילדים של הנספה" ובמקום "יתום" יבוא "ילד של הנספה".
9. תיקון סעיף 15ב בסעיף 15ב לחוק העיקרי, בכל מקום, במקום "יתום" יבוא "ילדו של הנספה", במקום "ליתום" יבוא "לילדו של נספה" ובמקום "וליתום" יבוא "ולילדו של נספה".
10. תיקון סעיף 15ג בסעיף 15ג לחוק העיקרי, בכל מקום, במקום "ליתום" יבוא "לילדו של נספה".
11. תיקון סעיף 15ד בסעיף 15ד לחוק העיקרי –
- (1) בסעיף קטן (ז), בכל מקום, במקום "יתום" יבוא "ילדו של נספה";
- (2) בסעיף קטן (ח)(3), במקום "ליתום" יבוא "לילדו של נספה" ובכל מקום, במקום "יתום" יבוא "ילדו של נספה";
- (3) בסעיף קטן (ט), בכל מקום, במקום "יתום" יבוא "ילד של הנספה";
- (4) בסעיף קטן (י), במקום "ליתום" יבוא "לילדו של נספה", ובכל מקום, במקום "יתום" יבוא "ילד של הנספה".
12. תיקון סעיף 15ה בסעיף 15ה לחוק העיקרי –
- (1) בסעיף קטן (א), בהגדרה "ילדים הסמוכים על שולחנה", של אלמנה", במקום "יתומים" יבוא "ילדים של הנספה";
- (2) בסעיף קטן (טז)(2), במקום "יתום" יבוא "ילדו של הנספה".
13. תיקון סעיף 15ו בסעיף 15ו לחוק העיקרי –
- (1) בסעיף קטן (ב), במקום "וליתום" יבוא "ולילדו של נספה";
- (2) בסעיף קטן (ח)(3), במקום "ליתום" יבוא "לילדו של נספה".
14. תיקון סעיף 15ז בסעיף 15ז לחוק העיקרי –
- (1) בסעיף קטן (ג), במקום "ליתום" יבוא "לילדו של הנספה";
- (2) בסעיף קטן (ד), במקום "ליתום" יבוא "לילדו של הנספה";
- (3) בסעיף קטן (ה), במקום "ליתום" יבוא "לילדו של הנספה";
- (4) בסעיף קטן (ו), במקום "יתום" יבוא "ילדו של הנספה";
- (5) בסעיף קטן (ז) –
- (א) בפסקה (1), במקום "יתום" יבוא "ילדו של הנספה";

(ב) בפסקה (2), במקום "ליתום" יבוא "לילדו של הנספה";

(6) בסעיף קטן (ח), במקום "יתום" יבוא "ילדו של הנספה" ובמקום "ליתום" יבוא "ילדו של הנספה".

תיקון סעיף 29 15. בסעיף 29 לחוק העיקרי –

(1) בכותרת השוליים, במקום "יתום" יבוא "ילדו של הנספה";

(2) במקום "יתום" יבוא "ילדו".

תיקון סעיף 29ג 16. בסעיף 29ג לחוק העיקרי –

(1) בכותרת השוליים, במקום "ליתום" יבוא "לילדו של הנספה";

(2) במקום "ליתום" יבוא "לילדו".

תיקון סעיף 35א 17. בסעיף 35א(א) לחוק העיקרי, במקום "יתום" יבוא "ילדו של נספה".

תיקון התוספת 18. בתוספת לחוק העיקרי, בפרט 3, במקום "ליתום" יבוא "לילדו של הנספה".

ד ב ר י ה ס ב ר

הצעת חוק זו נועדה לתקן עיוות היסטורי בטרמינולוגיה שבה נעשה שימוש בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י–1950 (להלן – החוק). המונח "יתום" שבסעיף 1 לחוק מתייחס אל "ילדו של הנספה – ובכלל זה ילד חורג או ילד מאומץ – שלא מלאו לו 21 שנה, או שמחמת מום גופני או שכלי לא עמד ברשות עצמו במות הנספה או בהגיעו לגיל 21 אחרי מותו, וכל עוד אינו עומד ברשות עצמו מסיבות אלה, אך למעט ילד שבמות הנספה מלאו לו 21 שנה ואותה שעה לא היה סמוך על שולחנו, וכן למעט ילד חורג שלא היה בשעת מותו של הנספה סמוך על שולחנו ושהיה מוחזק על ידי קרובו מלידה שלא היה בן-זוגו של הנספה".

למקרא לשון החוק, מתקבל הרושם כאילו "יתום" הוא אך ורק מי שעונה על הקריטריונים שנקובים בסעיף, כלומר: שלא מלאו לו 21 שנה, או שמחמת מום גופני או שכלי אינו עומד עומד ברשות עצמו. במקומות אחרים בחוק, קיימת הרחבה של ההגדרה גם למי שטרם מלאו לו 30 שנים, ובתקנות שהוצאו מכוח החוק ישנן הוראות המוחלות גם על מי שטרם מלאו לו 40 שנים. במלים אחרות, לפי לשון החוק, ילדו של נספה שלא עונה על הקריטריונים האמורים אינו נחשב "יתום".

ברי כי הכללת תנאי של גיל לגבי "יתום" נעשתה במטרה לתחם את גיל הזכאות לזכויות ולהטבות המוענקות בגדר החוק, בהתאם לצרכים, שמטבע הדברים משמעותיים ביותר ליתום ככל שגילו צעיר יותר, וככל שהוא נסמך על שולחן הנספה. אך התוצאה הלשונית המתקבלת, כאילו ילדו של נספה שאינו עומד בקריטריונים אלה אינו נחשב "יתום", היא תוצאה קשה שאין לקבלה.

יתום צה"ל או כוחות הביטחון הוא יתום מעצם העובדה שאביו או אמו הלכו לעולמם במהלך שירותם בנסיבות שהחוק מכיר בהם כנספה. כל יתום, בין אם מלאו לו 21 שנים לפני פטירת הוריה ובין אם לאחר הפטירה, משתייך למשפחת השכול ללא יוצא מן הכלל. הזכאות להטבות וזכויות כאלה ואחרות, צריכה

להיות קבועה בגוף החוק, בלי לשלול ממי שאינו עומד בקריטריונים לזכאות להטבות את עצם מעמדו כיתום, ומבלי להחריגו ממשפחת השכול.

הגדרה לשונית זו, שכביכול מוציאה את היתומים הבוגרים ממשפחת השכול פוגעת פגיעה עמוקה ברגשותיהם של יתומים רבים והיא חייבת להשתנות. מוצע לתקן את העיוות האמור באמצעות ביטול ההתניה שקושרת בין הגדרת "יתום" לבין הקריטריונים לזכאות, וזאת ללא שינוי של עצם הקריטריונים לזכאות שנקבעים בהתאם לגילו של היתום. בנסיבות אלה, אין להצעת חוק זו משמעות תקציבית, אלא כל ייעודה ומטרתה לתקן את העיוות הלשוני שמוציא, כביכול, את היתומים הבוגרים ממשפחת השכול. הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברת הכנסת שולי מועלם רפאלי וקבוצת חברי הכנסת (פ/20/5316), על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת מכלוף מיקי זוהר (פ/23/968) ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת שרן מרים השכל (פ/24/2494) ועל ידי חברת הכנסת מיכל מרים וולדיגר (פ/24/2930).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ז בטבת התשפ"ד (08.01.2024)